

mgr inż. Elżbieta Kłaskała

dr inż. Barbara Ksiazek – Politechnika Poznańska

Analiza zastosowania dachów zielonych na wybranych obiektach

Streszczenie

W artykule przedstawiona została budowa dachów zielonych i materiały używane przy wykonywaniu poszczególnych warstw. Opisano również dwa przykładowe systemy dachów zielonych w Polsce i dokonano ich porównania. Praca prezentuje również błędy wykonawcze.

The article presents the construction of green roofs, as well as materials used in production of a given layer. Additionally there is a description of two exemplary green roof systems in Poland and their comparison. This thesis provides a presentation of executive and material errors.

Wstęp

Dachy zielone to obecnie wykorzystywana w budownictwie biologicznie czynna przegroda budowlana, jest ona trudnym lecz preferowanym ekologicznie oddaniem naturze terenów zabranych na realizację inwestycji. Obecnie dachy zielone to wielowarstwowe przegrody. Każda z warstw pełni określone funkcje jednakże niewłaściwe skomponowanie konglomeratu dachu zielonego zawsze predysponuje taką przegrodę do napraw i ponoszenia ogromnych kosztów. Warto aby na każdym etapie inwestycji zarówno projektant jak i wykonawca podchodził do realizacji zadania stawiając na czele trwałości takiej przegrody.

1. Podział dachów zielonych

- Ze względu na zastosowaną roślinność:
  - **ekstensywne** - Nie wymagają dużej pielęgnacji, nieprzeznaczone do celów rekreacyjnych, mają pełnić tylko funkcję przyrodniczą. Możliwość wykonania prawie na każdym dachu.

- **półintensywne** - Stanowi wariant pośredni pomiędzy dachem ekstensywnym a intensywnym, cięższy od ekstensywnego i wymaga więcej pielęgnacji niż ekstensywny, czasem udostępniony dla celów rekreacyjnych.

- **intensywne** - Dachy intensywne zwany ogrodami na dachu, które wymagają dużej pielęgnacji i odpowiedniej konstrukcji (1500 kg/m²). Dodatkowe elementy które można umieścić na takim dachu to baseny, oczka wodne, fontanny, ławeczki itp.

- Ze względu na sposób ich wykonania

- **systemowe** - zastosowana cała technologia przez producenta. Są to dachy droższe w realizacji, ale zapewniają większe bezpieczeństwo użytkowników w przypadku wystąpienia wad dachu zielonego, gwarancja na zastosowany system.

- **niesystemowe** - projektowane indywidualnie a poszczególne warstwy wykonywane i kompletowane z różnych dostawców i technologii. Takie dachy są tańsze, ale jest większa możliwość jego awarii. Problem z odpowiednim doбором technologii, aby wzajemnie się nie niszczyły np. przez reakcję chemiczną między nimi.

- Ze względu na warstwę izolacyjną

- **tradycyjne**

- **odwrócone.**

Dachy tradycyjne od odwróconych różnią się miejscem umieszczenia termoizolacji, w dachach odwróconych termoizolacją jest nad hydroizolacją a dachach tradycyjnych pod termoizolacją.

- Kolejną kategorią są dachy bagienne.

2. Dach tradycyjny

Jeden z bardziej popularnych rozwiązań konstrukcyjnych występujących w naszym kraju. Budowa takiej przegrody składa się z następujących warstw:

- **Roślinność**
- **Warstwa wegetacyjna** – ma za zadanie zapewnić roślinności jak najlepsze warunki do ich rozwoju.
- **Warstwa filtrująca** – ochrona systemów drenażowych przed zamuleniem.
- **Warstwa drenażowa** – gromadzi wodę i odprowadza jej nadmiar
- **Warstwa ochronna** – chroni hydroizolację przed uszkodzeniami

- **Hydroizolacja** chroni i zabezpiecza dach przed przerastaniem korzeni i gwarantuje wodoszczelność.

Każda warstwa jest istotna aby dach zielony pracował prawidłowo. Można stosować różne materiały, jednakże nie wszystkie są jednakowo trwałe i dobrze ze sobą współpracują. Przykładem zastosowania materiału hydroizolacyjnego jest wykorzystanie EPDM 'u do renowacji zabytkowego Fortu Austriackiego Skotniki w którym mieści się Muzeum oraz Archiwum Zsyłek, Wpędzeń i Przesiedleń.

Zdjęcie 1 : Dach przed naprawą – pokryty papą i smołą [fot. Firma Karol Tabor]

Zdjęcie 2 : Dach po naprawą – pokryty EPDM'em [fot. Firma Karol Tabor]

- **Termoizolacja** - musi być odporna na zmienną temperaturę, na wilgoć, na zmiany obciążenie, nie mogą również zmieniać swoich wymiarów ani formy. Powinny być układane szczelnie a najlepiej dwie warstwy naprzemiennie ,aby uniknąć mostków termicznych. Nie wszystkie materiały termoizolacyjne mogą być zastosowane w dachach odwróconych, ponieważ nie wszystkie materiały są odporne na wilgoć, tracą swoje właściwości kiedy nasiąkną wodą. Do dachów odwróconych świetnie nadają się Polistyren ekstrudowany XPS , styropian EPS 100 oraz płyty warstwowe PIR.

Do dachów tradycyjnych świetnie nadaje się **Płyta warstwowe PIR**. Stosując warstwę termoizolacyjną z płyt PIR mamy możliwość przyklejenia do niej bezpośrednio warstwy termoizolacyjnej z papy samoprzylepnej (np. firmy Bauder TEC która występuje w wielu wersjach) lub membrany zgrzewalnej samoprzylepnej firmy CARLISLE Resitrix SK lub SKW, jedynie styropian EPS laminowany papą nadaje się do cało powierzchniowego łączenia z hydroizolacją. Połączenie termoizolacji z hydroizolacją na całej powierzchni wyklucza fałdowanie się izolacji czyli zahamowania wody a to daje możliwość stosowania takiego systemu przy niewielkich spadkach. Zastosowanie takiego systemu daje projektantom duże pole popisu do zagospodarowania dachu np. w łączeniu dachu zielonego z tarasami w których można stosować deski tarasowe lub płytki tarasowe na dystansach jako trakcje komunikacyjne lub jako część użytkową. Dodatkowa zaleta stosowania płyt PIR to ich właściwości termoizolacyjne zwłaszcza przy zastosowaniu płyt z osnową aluminiową co umożliwia stosowanie mniejszych grubości , płyty te występują również w wersji pióro wpust, dzięki osnowie z aluminium zwiększa się wytrzymałość płyty co zapobiega wgniataniu się np. legarów podtrzymujących deski tarasowe lub podkładki pod płytki tarasowe. Płyty PIR mają dużą odporność na temperaturę. Przykładowe zastosowanie płyt PIR.

Zdjęcie 3 :Zastosowanie płyty PIR z osnową aluminiową firmy Bauder [fot. Firma Karol Tabor]

3. Dachy systemowe porównanie dwóch systemów Bauder i Optigrün

Wielu producentów proponuje określone systemy, aby projektant wybrał najdoskonalsze dla danej inwestycji rozwiązanie warto wykonać analizę wielokryterialną takich systemów.

Firma Bauder zajmuje się systemami dachów od ponad 150 lat, prowadzi kompleksowe doradztwo, oraz materiały do uszczelniania, izolacji i zazielenienia, jako pierwsi opracowali papę bitumiczną odporną na przerastanie korzeni, dzięki temu mogą zapewnić deweloperom, projektanta i wykonawcą komplementarną pomoc w budowie dachu zielonego od paraizolacji aż do nasadzenia roślin. Dachy zielone to jedne z wielu jaki

wykonuje firma Bauder, dlatego służy pomocą w sprawach technicznych, również w położeniu hydroizolacji czego nie robi firma Optigrün. [2]

Firma Optigrün zajmuje kompleksowym tworzeniem wszelkiego rodzaju dachów zielonych, od warstwy ochronnej po rośliny. W szczególności duży nacisk kładzie właśnie na rośliny, ich nasadzenie aż po pielęgnację, czego w swojej ofercie nie ma firma Bauder. [3]

Tabela 1: Porównanie dwóch systemów Bauder i Optigrün własne opracowanie

Podobieństwa	Różnice
<ul style="list-style-type: none"> - podobne rozwiązania systemowe dla poszczególnych rozwiązań. - można dokonać wyboru między materiałami – różne rozwiązania materiałowe - służą pomocą i doradztwem technicznym w projektowaniu i wykonaniu dachów zielonych 	<ul style="list-style-type: none"> - brak w firmie Optigrün hydroizolacji, nie ma tego w swojej ofercie. -firma Optigrün nie stosuje warstwy poślizgowej na hydroizolacji, folie stosuje tylko przeciwkorpenna i tylko w sytuacji gdy hydroizolacja nie zabezpiecza przed przerastaniem korzeni. -stosowanie przez Optigrün opatentowanych drenaży liniowych Triangel - Brak wyboru roślin w firmie Bauder

Rysunek 1: Dwa systemy Bauder i Optigrün - porównanie dachu intensywnego [4 i 5]

Dachy systemowe są droższe od dachów niesystemowych ale ich wykonanie w jednym systemie i przez jednego wykonawcę gwarantuje zgodność wszystkich warstw ze sobą i możliwość dochodzenia ewentualnych reklamacji od wykonawcy.

Dachy niesystemowe są tańsze w wykonaniu, można samemu dobrać poszczególne rozwiązania i wybrać tańsze wersje, ale przy ich dobieraniu trzeba sprawdzić czy warstwy nie będą się nawzajem niszczyć. Najlepiej jest wykonanie takiego dachu zlecić jednej firmie która specjalizuje się w realizacji dachów zielonych wtedy można liczyć na ich doświadczenie i pomoc wy dobraniu materiałów, jak również możemy dochodzić ewentualnych reklamacji od jednego wykonawcy.

4. Analiza błędów podczas wykonywania dachu zielonego

- Niewłaściwe wywinięcie hydroizolacji na ściany i na arktykę
- Źle wykonane łączenie izolacji
- Błędnie wykonane odpływy
- Błędnie wykonane i zaprojektowane spadki
- Uszkodzenia mechaniczne w trakcie wykonywania prac
- Źle dobrane rośliny
- Zastosowanie złej hydroizolacji
- Dach niezabezpieczony przez zsuwem
- Brak zabezpieczeń przed wiatrem

Zdjęcie 4: Montaż instalacji , po wykonaniu hydroizolacji [fot. Firma Karol Tabor]

Zdjęcie 5: Brak zabezpieczenia przed ostrymi krawędziami [fot. Firma Karol Tabor]

5. Podsumowanie

Istnieje bardzo duży wybór rozwiązań projektowania dachów zielonych, zaczynając od hydroizolacji która jest prosta do układania i jednocześnie odporna na przerastanie korzenie prze odpowiednio zaprojektowany i wykonany odpływ po termoizolację którą można wybierać w bardzo dużego wachlarza firm.

Nadal dużym problemem przy realizacji dachów zielonych jest ich wykonawstwo, angażując inne firmy do poszczególnych warstw, nie zawsze można liczyć że uszanują pracę poprzedników i nie zawsze mają do końca pojęcie o wszystkich zagrożeniach jakie mogą wystąpić podczas ich realizacji, dlatego najlepiej jest wybierać dachy systemowe, albo doświadczone firmy które zajmują się od początku do końca realizacją całego dachu mają doświadczenie i służą fachową pomocą w ich realizacji.

Artykuł powstał na podstawie pracy dyplomowej pt. „Analiza zastosowania dachów zielonych” , która brała udział w konkursie na najlepszą pracę dyplomową z wykorzystaniem poliuretanów, zorganizowanym przez Polski Związek Inżynierów i Techników Budowlanych Koło Nr 4 przy Politechnice Poznańskiej oraz Polski Związek Producentów i Przetwórców Izolacji Poliuretanowych PUR i PIR „SIPUR i otrzymała pierwsze miejsce.

Bibliografia:

- [1] *Zasady projektowania i wykonywania zielonych dachów i żyjących ścian* Poradnik dla gmin Stowarzyszenie gmin Polska Sieć ‘Energies Cites’ Andrzej Konia, Magdalena Mioduszkowska, Patrycja Plinka, Jerema A. Rabiński, Daliel Skrzyński, Ewa Walter, Marta Weber-Siwirska
- [2] <http://www.bauder.pl/pl/o-firmie/o-nas.html> O firmie Bauder 02.06.2015
- [3] <http://www.optigruen.pl/index.html> O firmie Optigrün 09.04.2015
- [4] <http://www.bauder.pl/pl/dachy-zielone/rozwiazania-systemowe/zazielenienie-intensywne/przyklad-1.html> z dnia 02.06.2015 Przykład 1 Rozwiązanie systemowe – zazielenienie intensywne

[5] <http://www.optigruen.pl/SystemSolutions/Garden-Roof-S1.html> z dnia 09.04.2015 Dachy zielone „Ogród na dachu” – Rozwiązanie 1 (1 - 5°)

[6] *Analiza zastosowania dachów zielonych* - Praca inżynierska, Politechnika Poznańska, Poznań 2015, promotor: dr inż. B. Ksist

Spis Zdjęć

Zdjęcie 1 : Dach przed naprawą – pokryty papą i smołą [fot. Firma Karol Tabor]

Zdjęcie 2 : Dach po naprawą – pokryty EPDM'em [fot. Firma Karol Tabor]

Zdjęcie 3 :Zastosowanie płyty PIR z osnową aluminiową firmy Bauder [fot. Firma Karol Tabor]

Zdjęcie 4: Montaż instalacji , po wykonaniu hydroizolacji [fot. Firma Karol Tabor]

Zdjęcie 5: Brak zabezpieczenia przed ostrymi krawędziami [fot. Firma Karol Tabor]

Spis rysunków

Rysunek 1: Dwa systemy Bauder i Optigrün - porównanie dachu intensywnego [4 i 5]

Spis Tabel

Tabela 1: Porównanie dwóch systemów Bauder i Optigrün własne opracowanie